

Nr 94

Av fröken Vinge m. fl., om höjda statsbidrag till folkbiblioteksväsendet.

Folkbiblioteksväsendet har under det sista decenniet genomgått en ytterst markant utveckling, som för de kommunala bibliotekens del kan avläsas i en nära fördubblad utlåning (1945: 10,6 milj., 1954: 19,5 milj.), i starkt ökade lokala bidrag (1945: 4,7 milj., 1954: 20,5 milj.) och i ett kraftigt tillskott av nya bibliotekslokaler. Inte minst påtaglig har utvecklingen varit på landsbygden, gynnad av de ökade resurser som kommunsammanslagningen medfört. Under den senaste femårsperioden har utlåningen i städerna ökat med 55 % men på landsbygden med icke mindre än 90 %. De kommunala anslagen till biblioteken har under samma period ökat i städerna med 100 % och på landsbygden med inte mindre än 322 %.

Utvecklingen på landsbygden har stimulerats av statsbidragsbestämmelserna, som är så utformade, att varje ökning av de lokala bidragen medför ökat statsbidrag. Detta senare sker dock endast intill en viss gräns. För statsbidragen finns ett fastställt maximum om 10 000 kronor. Då detta maximum bestämdes för 25 år sedan, var penningvärdet och utvecklingen på biblioteksväsendets område sådant att endast ytterst få bibliotek var berättigade till det maximala bidraget. *I dag är förhållandet ett helt annat.* Maximigränsens bibehållande betyder, att statsbidragens stimulerande inflytande går förlorat för allt flera bibliotek. *Det är fara värt, att den glädjande utvecklingen på biblioteksväsendets område hejdas, framför allt på landsbygden, om inga åtgärder vidtages för maximigränsens höjning.*

På lång sikt är det angeläget att gränsen helt borttages eller ersättes av en gräns, som tar hänsyn till kommunens storlek och behov. För dagen måste en höjning av maximigränsen betraktas som en nödvändig reform. Skolöverstyrelsen har icke ansett sig kunna föreslå ett återförande av anslagsmaximum till 1930 års realvärde. Däremot föreslås, att maximibeloppet höjes med ett belopp, som kompenserar biblioteken för de senaste årens värdeminskning. Överstyrelsen föreslår därför, att anslagsmaximum fastställs till 14 000 kronor, varav som s. k. grundbidrag högst 7 000 kronor. Av beloppet bör enligt överstyrelsens förslag det kommunala biblioteket lämpligen äga företrädesrätt till 10 000 kronor och studiecirkelbiblioteken till 4 000 kronor.

Om de föreslagna bestämmelserna hade varit i kraft år 1954, skulle sammanlagt 178 bibliotek, varav 82 landsbygdsbibliotek, ha fått ökade statsbidrag. Det ökade medelsbehovet kan med ledning av bibliotekens inkomst- och utgiftsstaten för sistnämnda år beräknas till 530 000 kronor.

Statsbidraget för ett kalenderår utbetalas under senare delen av året. Om riksdagen nu beslutar en höjning från och med nästa kalenderår, erfordras följaktligen icke någon ökad medelsanvisning för budgetåret 1956/57.

En höjning av bidragsmaximum synes framför allt kunna få effekt på ett område, där utvecklingen ännu släpar efter i mycket påtaglig grad. De landsbygdsbibliotek, som nått en sådan storlek, att maximigränsen tangeras, är som regel belägna i tätorter. Man har i anslutning till kommunalhusbyggen eller liknande fått till stånd lämpliga bibliotekslokaler, man har inköpt utlåningsböcker och handböcker, men man har inte de personella resurserna att hålla biblioteket öppet annat än mycket begränsad tid. I stället för att vara en träffpunkt för både unga och gamla i kommunen blir biblioteket i stället under sex av veckans dagar ett låst utrymme med ett bokkapital, som dåligt förräntas. *Ett ökat öppethållande är en angelägenhet av vikt.* Det gäller även om städernas bibliotek. Där är det framför allt önskvärt med ett utsträckt öppethållande på kvällarna, inte minst med tanke på ungdomen. En utbyggnad av bibliotekens verksamhet bland ungdom över skolåldern framstår därvid som särskilt angelägen. Det borde inte vara uteslutet att en höjning av bidragsmaximum skulle kunna stimulera också städerna till åtgärder av här antytt slag.

Med stöd av det ovan anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta, att statsbidragen till folkbiblioteksväsendet från den 1 januari 1957 fastställs till högst 14 000 kronor per kommun och år med den av skolöverstyrelsen föreslagna fördelningen mellan kommunala bibliotek och studiecirkelbibliotek.

Stockholm den 24 januari 1956

Margit Vinge

Folke Nihlfors

A. Widén

Olof Hammar

Gunnar Helén